

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 178/2022-56

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľa a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED]

[REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Peružek, s. r. o., Hollého 20, Hlohovec, IČO 47 256 371, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Peter Peružek, proti postupu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 139/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 139/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Nové Mesto nad Váhom **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 139/2014 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **j e p o v i n n ý** zaplatiť trovy konania právnomu zástupcovi sťažovateľa v sume **410,26 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 10. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“) postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 139/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“). V ústavnej sťažnosti sťažovateľ požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v tomto konaní pred ústavným súdom. Svoju žiadosť odôvodnil svojou zlou finančnou situáciou, keďže sa aktuálne nachádza vo výkone nepodmienečného trestu odňatia slobody.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 178/2022-27 z 28. marca 2022 bolo vyhovené žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní vedenom pred ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1643/2021 a za právneho zástupcu mu bol ustanovený v záhlaví uvedený advokát. Na výzvu ústavného súdu ustanovený obhajca podaním z 13. apríla 2022 doplnil ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa definitívne domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Sťažovateľ tiež navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov. Zároveň sťažovateľ žiada o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 7 000 eur a náhrady trov konania pred ústavným súdom v sume 410,26 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Z ústavnej sťažnosti a jej doplnenia vyplýva, že 30. septembra 2014 bola okresnému súdu doručená obžaloba Okresnej prokuratúry Nové Mesto nad Váhom na sťažovateľa pre spáchanie zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona. Okrem chronológie úkonov v napadnutom konaní, hodnotenia skutkovej a právnej zložitosti veci, správania strán sporu a postupu okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľ uviedol, že okresný súd ho svojou nečinnosťou necháva takmer 7 rokov v právnej neistote, keďže v tejto trestnej veci sťažovateľa nebolo meritórne rozhodnuté. Podľa názoru sťažovateľa už samotné trvanie napadnutého konania, ktoré je poznačené zbytočnými prietahmi, je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné, ničím neospravedliteľné a nepochybné signalizuje, že v ňom nedošlo k naplneniu účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je odstránenie právnej neistoty účastníka konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 178/2022-46 z 3. mája 2022 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Predseda okresného súdu v písomnom vyjadrení k ústavnej sťažnosti okrem chronológie úkonov vykonaných v napadnutom konaní uviedol, že okresný súd v tejto trestnej veci konal, o čom svedčí množstvo vykonaných procesných úkonov, resp. nariadených pojednávaní. Predseda okresného súdu nezistil subjektívne zavinené prietahy pri vybavovaní tejto veci. Objektívne prietahy vo veci

spočívajú v tom, že sťažovateľ bol opakovane vo výkone väzby a vo výkone nepodmienečného trestu odňatia slobody v Rakúskej republike, čo malo vplyv na dĺžku napadnutého konania.

6. Podľa predsedu okresného súdu sťažovateľ podával opakované námietky zaujatosti sudcov a návrhy na odňatie a prikázanie vecí, o ktorých musel rozhodovať Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) a Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Sťažovateľ podľa svojich tvrdení neovláda slovenský jazyk, a preto žiadal o tlmočníka a prekladateľa z rómskeho jazyka. Aj z nahrávok z pojednávania vyplýva, že slovenskému jazyku rozumie a vyjadruje sa v ňom plynulo. Z uvedeného je zrejmé, že zo strany sťažovateľa išlo síce o uplatňovanie jeho práv, ale s cieľom robiť procesné obštrukcie a oddialiť prejednanie a rozhodnutie vo veci samej. Napokon obsah súdneho spisu a tiež samotné podanie sťažovateľa na ústavnom súde svedčia o tom, že slovenský jazyk ovláda slovom aj písmom, čo nasvedčuje účelovosti jeho návrhov.

7. Dlhšie obdobia medzi jednotlivými úkonmi, resp. pojednávaniami podľa názoru predsedu okresného súdu spôsobili objektívne okolnosti, keďže okresný súd patrí medzi najzaťaženejšie súdy v Slovenskej republike. Predseda okresného súdu konkrétne poukázal aj na nedostatočnú personálnu obsadenosť na trestnom úseku okresného súdu v rokoch 2020 a 2021. K určitým priesťahom došlo v období dlhodobej práceneschopnosti zákonnej sudkyne, ktorá začala 6. januára 2021 a spolu s nadväzujúcou materskou dovolenkou trvá dodnes. Predseda okresného súdu uzavrel, že na dĺžke trvania napadnutého konania sa podieľa spôsob života sťažovateľa, ktorý bol tridsaťkrát súdne trestaný, vlastným zavineným konaním sa ocitol vo výkone väzby, resp. výkone nepodmienečného trestu odňatia slobody v cudzine. Zároveň sťažovateľ opakovane podával procesné námietky s cieľom výsledok napadnutého konania oddialiť. Vzhľadom na uvedené predseda okresného súdu považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľa za nedôvodnú.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľovi bolo umožnené vyjadriť sa k vyjadreniu predsedu okresného súdu k ústavnej sťažnosti, toto procesné oprávnenie sťažovateľ nevyužil.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priesťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

10. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priesťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

11. Z hľadiska hodnotenia povahy vecí sa ústavný súd oprel o všeobecnú zásadu uznávanú aj v judikatúre ESLP, podľa ktorej sa primeraná lehota na konanie v trestných veciach v dôsledku

mimoriadne citlivého zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, musí posudzovať prísnejšie (I. ÚS 11/08, I. ÚS 306/2016, I. ÚS 100/2017, II. ÚS 239/2020). Nemožno pochybovať o tom, že aj povaha predmetného trestného činu si vyžaduje osobitnú starostlivosť orgánov činných v trestnom konaní a všeobecného súdu o naplnenie účelu trestného konania, čo okrem iného znamená, že orgány činné v trestnom konaní a všeobecný súd majú povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníkov konania vrátane poškodených strán.

12. Podľa ústavného súdu základné právo na konanie bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy (podobne čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni po začatí trestného stíhania, keď sa občan stáva účastníkom tohto konania buď ako obvinený, alebo poškodený (II. ÚS 41/98, II. ÚS 20/02). Účel základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je predovšetkým odstránenie stavu právnej neistoty nielen obvineného, ale aj poškodeného ako strán v trestnom konaní, sa sleduje konaním a rozhodovaním príslušných orgánov v primeranej lehote (III. ÚS 99/02). Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota strán v trestnom konaní neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu o vine, resp. nevine obžalovaného a na tento výrok nadväzujúcimi ďalšími výrokmi nastoľujúcimi práva a povinnosti. Primeraná lehota na konanie v trestných veciach sa v dôsledku mimoriadne citlivého zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, musí teda posudzovať prísnejšie (I. ÚS 11/08, I. ÚS 306/2016, I. ÚS 100/2017, II. ÚS 239/2020). Nemožno pochybovať o tom, že aj povaha predmetného trestného činu si vyžaduje osobitnú starostlivosť orgánov činných v trestnom konaní a všeobecného súdu o naplnenie účelu trestného konania, čo okrem iného znamená, že orgány činné v trestnom konaní a všeobecný súd majú povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty strán v trestnom konaní.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

14. V prípade právnej a skutkovej zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že danú trestnú vec možno považovať za štandardnú, nijako sa nevymykajúcu bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Napokon skutočnosť, že by trestná vec sťažovateľa bola skutkovo alebo právne zložitá, netvrdil ani predseda okresného súdu.

15. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom. V prvom rade ústavný súd uvádza, že sťažovateľ bol vo výkone väzby, resp. vo výkone nepodmienečného trestu odňatia slobody v Rakúskej republike od 20. augusta 2015 do 11. marca 2016, od 9. augusta 2017 do 16. novembra 2017 a následne od 4. decembra 2017 do 7. decembra 2018. Z tohto dôvodu mal okresný súd sťažujúcu možnosť vykonávať vo vzťahu k nemu úkony trestného konania. Pojednávania nariadené na 15. január 2016,

19. február 2016, 18. marec 2016 a 22. apríl 2016 boli zrušené z dôvodu výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody sťažovateľa v Rakúskej republike s predpokladaným ukončením jeho výkonu v júni 2016.

16. Ďalšie pojednávanie nariadené na 16. december 2016 bolo zrušené z dôvodu návrhu sťažovateľa na odňatie všetkých jeho trestných vecí okresnému súdu a ich prikázanie inému súdu, ktorý bol zaznamenaný do zápisníc o pojednávaní vo veciach vedených na okresnom súde pod sp. zn. 2 T 286/2008 a sp. zn. 2 T 185/2012. Okresný súd nariadil termín hlavného pojednávania aj na 25. január 2018, keďže bol predpoklad, že predtým sťažovateľ bude prepustený na slobodu z nepodmienečného výkonu trestu odňatia slobody vykonávaného v Rakúskej republike. Až oznámením doručeným okresnému súdu 12. januára 2018 sťažovateľ požiadal o odročenie hlavných pojednávanií v jeho trestných veciach vedených na okresnom súde z dôvodu, že sa stále nachádza vo výkone nepodmienečného trestu odňatia slobody v Rakúskej republike. Z tohto dôvodu bol aj tento termín pojednávania zrušený okresným súdom.

17. Uvedené pojednávania boli zrušené z dôvodov na strane sťažovateľa, čím sa logicky oddialilo aj rozhodnutie vo veci samej, pričom na tieto skutočnosti ústavný súd prihliadol pri určení výšky finančného zadosťučinenia sťažovateľovi.

18. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 6. februára 2019, sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi okresného súdu, o ktorej bolo rozhodnuté tak, že sudkyňa okresného súdu nie je vylúčená z vykonávania úkonov trestného konania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 2 T 139/2014 podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku z dôvodov uvedených v § 31 ods. 1 Trestného poriadku. Proti uzneseniu sťažovateľ podal sťažnosť. Ďalej na tom istom pojednávaní sťažovateľ žiadal aj odňať všetky svoje trestné veci vedené na okresnom súde a krajskom súde a prikázať ich Okresnému súdu Bratislava III a inému odvolaciemu súdu, čo odôvodnil zaujatosťou sudcov okresného súdu a krajského súdu voči jeho osobe ako občanovi rómskej národnosti. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 6 Ndt 10/2019-372 z 2. mája 2019 bolo rozhodnuté tak, že sa neodníma trestná vec sťažovateľa vedená na krajskom súde pod sp. zn. 23 Nto 4/2019 a na okresnom súde pod sp. zn. 2 T 139/2014. Následne uznesením krajského súdu č. k. 23 Tos 29/2019-378 z 15. mája 2019 bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu zo 6. februára 2019 ako nedôvodná. O námietke a návrhu sťažovateľa sa konalo a rozhodovalo približne 3 a pol mesiaca.

19. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej využitie možností daných účastníkom konania zákonom (napr. v tejto veci žiadosť o ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2 Trestného poriadku, návrh na pribratie tlmočníka do konania, námietky zaujatosti, procesné návrhy a pod.) spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (napr. I. ÚS 31/01). Využitím svojich práv sťažovateľ teda neprispel svojím správaním k zbytočným prietahom v konaní, avšak musel si byť vedomý toho, že tým prirodzene dochádza k oddialeniu rozhodnutia vo veci samej. Ústavný súd na túto skutočnosť tiež prihliadol pri určení výšky finančného zadosťučinenia sťažovateľovi.

20. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práv sťažovateľa, bol postup okresného súdu. Ústavný súd zistil, že jeho postupom došlo k porušeniu práv, hoci plynulému postupu okresného súdu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní. Napadnuté konanie prebieha na okresnom súde doteraz skoro 8 rokov a dosiaľ nie je právoplatne

skončené. Dosiaľ nebolo vydané ani jedno meritórne rozhodnutie, čo ústavný súd nepovažuje za ústavne súladný postup okresného súdu.

21. Ústavný súd zistil, že 28. mája 2015, t. j. skoro 8 mesiacov od podania obžaloby, boli nariadené pojednávania na 15. január 2016, 19. február 2016, 18. marec 2016 a 22. apríl 2016. Prvé z nich sa malo uskutočniť až skoro po 16 mesiacoch od podania obžaloby, čo ústavný súd nepovažuje za efektívnu činnosť okresného súdu. Následne okresný súd 15. januára 2016 zrušil všetky nariadené termíny pojednávania a až 10. novembra 2016 nariadil pojednávanie na 16. december 2016 (nečinnosť takmer 10 mesiacov). Nečinnosť okresného súdu pokračovala aj od 15. decembra 2016, keď bolo zrušené pojednávanie nariadené na 16. december 2016, do 27. októbra 2017, keď bolo nariadené pojednávanie na 25. január 2018 (viac ako 10 mesiacov).

22. V období, počas ktorého bol sťažovateľ tretíkrát vo výkone nepodmienečného trestu odňatia slobody v Rakúskej republike (od 4. decembra 2017 do 7. decembra 2018), okresný súd mohol vydať európsky zatýkací rozkaz na sťažovateľa, ako to na výzvu okresného súdu zo 14. februára 2018 ozrejnilo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“). Keďže sa tak nestalo, výzvu okresného súdu ústavný súd považuje za neefektívny úkon. Následne bol okresný súd nečinný v období od 16. apríla 2018, keď bolo okresnému súdu doručené dané podanie ministerstva spravodlivosti, do 1. októbra 2018, keď bolo nariadené pojednávanie na 6. február 2019 (skoro 6 mesiacov).

23. Ústavný súd poukazuje aj na nesústredenú činnosť okresného súdu v prípade námietky zaujatosti doručenej okresnému súdu 22. júna 2021, ktorá bola 24. septembra 2021 predložená na rozhodnutie krajskému súdu. Podaním z 11. októbra 2021 krajský súd uviedol, že o danej námietke zaujatosti nebude konať a spis ako nedôvodne predložený vrátil okresnému súdu.

24. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna a nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

25. Vo vzťahu k argumentácii predsedu okresného súdu, ktorý vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukázal na neexistenciu „*subjektívnych dôvodov priet'ahov*“ (spôsobených dôvodmi na strane konkrétneho sudcu, resp. zamestnanca okresného súdu) v posudzovanej veci, ústavný súd uvádza, že v podobných súvislostiach už viackrát vyslovil (pozri napr. I. ÚS 23/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia.

26. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných priet'ahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti

výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzenú personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03). Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezabávajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

27. Okrem uvedeného ústavný súd pri posudzovaní, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, hodnotí postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu (resp. zamestnanca súdu) vybavujúceho danú vec. Aj za konanie konkrétneho sudcu, resp. zamestnanca súdu totiž (v kontexte požiadavky reálneho naplnenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) nesie v konečnom dôsledku zodpovednosť príslušný súd ako orgán verejnej moci, ktorého povinnosťou bolo poskytnúť účastníkom konania účinnú súdnu ochranu. V tomto zmysle preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti, ktorou sú namietané zbytočné prieťahy v súdnom konaní, v zásade nemožno robiť rozdiel medzi tzv. objektívnymi a subjektívnymi dôvodmi prieťahov.

28. Ústavný súd teda konštatuje, že celková dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená nečinnosťou okresného súdu (skoro 25 mesiacov) a tiež jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou. Z dôvodov na strane sťažovateľa aj okresného súdu sa prvé pojednávanie v tejto veci uskutočnilo až 6. februára 2019, pričom ďalšie vykonané pojednávania (24. októbra 2019, 5. marca 2020 a 28. mája 2020) nevedli k rozhodnutiu vo veci samej.

29. Ústavný súd tiež konštatuje, že štátna správa okresného súdu mohla napadnuté konanie už dávno identifikovať ako nevybavenú reštančnú vec a venovať jej náležitú pozornosť. Okresný súd teda nezvolil procesný postup smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ stále nachádza. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

30. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

31. Keďže napadnuté konanie okresného súdu nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v ňom konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

32. Sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 7 000 eur, keďže v dôsledku zbytočných prietahov v napadnutom konaní nebolo možné meritórne rozhodnúť, uzatvoriť jeho trestnú vec, a tým mu umožniť viesť život bez ťarchy toho, že je trestne stíhaný.

33. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

34. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení jeho výšky ústavný súd musí zohľadniť konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dĺžku napadnutého konania, povahu a rozsah práv sťažovateľa, ktoré boli porušené, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa.

35. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučineniam sťažovateľovi v sume 2 000 eur podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň nevyhovел časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

36. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

37. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 zodpovedá sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2021, ktorá bola vo výške 1 163 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 je v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

38. Ústavný súd uvádza, že právnenému zástupcovi sťažovateľa by patrila náhrada trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 410,92 eur, a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2022, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], dvakrát paušálna náhrada hotových výdavkov v roku 2022.

39. Ústavný súd však priznal právnenému zástupcovi sťažovateľa náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 410,26 eur (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde), t. j. vo výške, ktorú sám uviedol v doplnení ústavnej sťažnosti (bod 4 výroku tohto nálezu).

40. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu